

Katalogizační politika

Vážení přátelé,

na tomto místě se budete setkávat s příspěvky ke standardizaci v oblasti jmenného a věcného zpracování různých typů dokumentů. I když se s ohledem na přijaté katalogizační standardy těžko vyhneme odkazům na zahraniční praxi, bude naším cílem spíše poskytnout čtenářům praktického průvodce, který jim usnadní orientaci v měnící se české katalogizační praxi. Zároveň věříme, že naše vůle informovat o katalogizačních problémech a jejich řešení pomůže v budoucnosti eliminovat tradiční snahy o “vylepšování” mezinárodně uznávaných standardů na úroveň danou jednotně přijímanými českými interpretacemi.

Před pěti lety jsme se rozhodli převzít katalogizační standardy, které se samozřejmě stanou hlavním tématem rubriky. Byla vybrána pravidla s nejširší uživatelskou základnou (AACR2R) a mezinárodně uznávaný a odporovaný formát (UNIMARC), tedy dva standardy zajišťující možnost mezinárodní výměny záznamů, vývoj a návaznost. Přijímání cizích standardů pro nás není úplnou novinkou, zde již máme určité historické zkušenosti, praxi v oblasti internetu, v různých souborných databázích atd. jsme však nevyhnutelně dospěli

k tomu, že musíme podstatně opatrněji přistupovat ke všem požadavkům na národní odchylky. Příjemné bylo, že se v průběhu našich "učednických" let oba zmíněné standardy nevyvíjely nijak bouřlivě, s výjimkou několika dodatků pro nové typy dokumentů nedoznaly zásadnějších změn. Tento stav by jistě ocenili kolegové v oblasti věcného popisu dokumentů, kde je situace opačná a kde sledujeme pohyblivý cíl: mění se názory na koncepci věcného zpracování i metodika vytváření předmětových hesel (sledujeme metodiku Library of Congress Subject Headings), probíhá restrukturalizace Mezinárodního desetinného třídění ...

Radost z výsledků, kterých jsme dosáhli během pěti let po zásadním rozhodnutí o změně pravidel a formátu - publikování překladů, rozhodnutí o podobě minimálního záznamu pro souborný katalog CASLIN a první část českých interpretací AACR2R/UNIMARC (nemluvě o realizacích - CD-ROM s národní bibliografií a zárodkem národních autorit, MDT...) - poněkud kalí určitá frustrace z tempa vývoje; mnozí z nás asi odhadovali příznivěji časové období, které budeme potřebovat na zvládnutí nových pravidel a formátu (a zpravidla i knihovnického systému) a vytvoření základních nástrojů, jakými jsou např. soubory autorit. Neprospěly nám ani různé finanční restrikce, které omezily počty pracovníků tak, že oblast standardizace zajišťuje (nejen v NK ČR, která je v této oblasti považována za koordinátora a hlavního předkladatele interpretací a metodik) hrstka zejména vedoucích pracovníků, kteří se katalogizační politice věnují zlomkem svých úvazků. Počet odborných činností roste a naopak pracovníků nepřibývá, proto nabývá na důležitosti spolupráce knihoven nejen na úrovni teoretické, např. na půdě pracovních skupin a Rady pro katalogizaci, ale i kooperace praktická - při tvorbě národních souborů autorit a přebírání hotových záznamů, které se stává postupnou implementací protokolu Z39.50 do knihovnických systémů denní realitou.

Plány pro rok 2000 v oblasti katalogizační politiky jsou z těchto důvodů velice pragmatické. V oblasti standardizace budou nejdříve projednány a vystaveny dva materiály týkající se polí povinných pro minimální záznam v souborném katalogu (blok 7- -). Oba materiály by měly zároveň vyjasnit pravidla potřebná pro kooperativní budování souborů jmenných autorit - v prvním případě (podle termínu řešení) korporativních, ve druhém případě personálních. Třetím materiálem by pak mělo být doporučení zápisu unifikovaných názvů, které vznikne dopracováním první části původně "oranžových" AACR2/UNIMARC : české interpretace II a alespoň částečně vyplní mezeru vzniklou zatím neexistujícím souborem autorit unifikovaných názvů, povinných pro použití v minimálních záznamech pro některé speciální typy dokumentů. Vedle těchto činností bude pokračovat řešení a vystavování katalogizačních problémů v rámci internetových Dotazů ke katalogizaci - od března v uživatel-sky přátelštějším prostředí, další problémy budou řešeny na půdě pracovních skupin.

Informace o navrhovaných a schválených doporučeních naleznete na internetové adrese:
<http://www.nkp.cz/standard/standard1.html>

A protože se jedná o úvod rubriky, dodáváme výčet základních standardů české katalogizační politiky:

Anglo-americká katalogizační pravidla, druhé vydání, revize 1988 / American Library Association ; překlad Národní knihovna v Praze. - 1. české vyd. - Praha : Národní knihovna v Praze, 1994

Anglo-americká katalogizační pravidla, druhé vydání, revize 1988. **Dodatky 1993** / American Library Association ; překlad Národní knihovna České republiky. - 1. české vyd. - Praha : Národní knihovna České republiky, 1997

AACR2/UNIMARC : schválené české interpretace / Pracovní skupina pro jmenné zpracování dokumentů, Pracovní skupina pro věcné zpracování dokumentů, Rada pro katalogizační politiku. - 1. vyd. - Praha : Národní knihovna České republiky, 1999. - (Standardizace ; č. 18)

UNIMARC/authority : univerzální formát pro autority / IFLA ; překlad Národní knihovna České republiky. - 1. české vyd. - Praha : Národní knihovna České republiky, 1995

UNIMARC manuál : bibliografický formát / IFLA ; překlad Národní knihovna České republiky. - 1. české vyd. - Praha : Národní knihovna České republiky, 1996. Dodatek 1, 1998. Dodatek 2, 1999.

Záznam pro souborný katalog : UNIMARC. Tištěné monografie / Pracovní skupina CASLIN pro standardizaci a jmenné zpracování ... [et al.]. - 1. vyd. - Praha : Národní knihovna České republiky, 1996. - (Standardizace ; č. 4)

Záznam pro souborný katalog : UNIMARC. Tištěné seriály / Pracovní skupina pro jmenné zpracování periodik, Rada pro katalogizační politiku. - 1. vyd. - Praha : Národní knihovna České republiky, 1999. - (Standardizace ; č. 17)

Záznam pro souborný katalog : UNIMARC. Speciální dokumenty / Pracovní skupina pro zpracování neknižních dokumentů a hudebnin : Národní knihovna České republiky, 1999. - (Standardizace ; č. 16)

Edita Lichtenbergová
Národní knihovna ČR

